

ნოდარ შენგელია

რამდენიმე დოკუმენტი შავშეთის, იმერხევისა და მაჭახლის ლივების შესახებ

წარმოდგენილი დოკუმენტები ინახება ანკარის თაფუსა და კადასტრის არქივში, მისი შიფრია: 324; ზომა: 10X30 სმ. წყაროს თარიღი არსად არ უზის, მხოლოდ ერთ პატარა მინაწერშია თარიღი, ჰიჯრის 1175 წლის 20 საფარი, რაც ევროპული წელთაღრიცხვით 1761 წლის 20 სექტემბერს შეესაბამება. ძეგლი ალბათ ამ პერიოდშია შედგენილი, სხვა ცნობა წყაროს დაწერის თაობაზე ჩვენ არ გავაჩნია. შავშეთის, იმერხევისა და მაჭახლის მოკლე დავთარი ძალიან საინტერესოა აღნიშნული რეგიონის სოციალურ-ეკონომიკური ისტორიის არა ერთი საკითხის გასათვალისწინებლად. მასში მრავალი საყურადღებო ცნობაა შავშეთის, იმერხევისა და მაჭახლის ისტორიის გასათვალისწინებლად. წყაროში ჩამოთვლილია დღემდე სრულიად უცნობი სოფლების სახელები, მათზე შეწერილი გადასახადებით. მნიშვნელოვნადაა წარმოდგენილი ოსმალური ფეოდალიზმისათვის დამახასიათებელი ფეოდალური ტერმინოლოგია, როგორიცაა შემოსავალი ბეით ალ მაღიზე, მაღი გაიფზე, საუბარია ვაკუფების მფლობელებზე, მაღი მეფკუდზე, იავასა და კაჩკუნზე, ჯამი შერიფის ნაკვეთებსა და იმერხევის მირლივების ხასებზე. საუბარია გარეულ ცხოველებზე და ფრინველებზე, მათზე გაწერილ შემოსავლებზე.

ნაშრომში ასევე გაწერილია გადასახადები შამი ხანეზე, შირაზე, სამღებროებზე, ბოლოს დაჯამებულია მათი საერთო რაოდენობა, იგი შეადგენს 60000 ახჩას. შემდეგ საუბარია შავშეთის ნაჰიეზე. ჩამოთვლილია თითოეული სოფელი მათზე შეწერილი გადასახადებით. სოფელთა საერთო რაოდენობაა 37. აქვეა ნაჩვენები თითოეული სოფლისადმი შეწერილი გადასახადების ოდენობა. ირკვევა, რომ შავშეთის ნაჰიეს სოფლებზე შეწერილი ოსმალური გადასახადების და ვალდებულებების საერთო რაოდენობაა 397620.

შემდეგ, ქვემოთ საუბარია იმერხევის ნაჰიეზე იმერხევის ლივაში, წყაროში ჩამოთვლილი სოფლების სახელწოდება დღემდე ჩვენთვის სრულიად

უცნობი იყო. ჩვენ არ ვიცოდით მათი არც სახელები და არც მათზე შეწერილი გადასახადების ოდენობა.

წყაროში მომდევნო გვერდებზე საუბარია იმერხევის ლივაზე, მაჰმუდ ბეგის ხასებზე, მიწის ნაკვეთებზე და იმ შემოსავლებზე, რომლებიც გაწერილია ბეით ალ მალის, მალი გაიფის, მალი მეფეკუდის, იავასა და კაჩკუნის გადასახადებზე ვაკუფების ნაკვეთების გამორიცხვით. აქვე დადგენილია გადასახადები სამღებროებზე, შავ ღამლაზე, ბაზარზე გასატანი საქონლის ბაჟზე, ქერის ბაჟზე, საგანგებოდაა საუბარი ფოცხვერის ტყავზე ხსენებულ ლივაში და სხვ.

შემდეგ საუბარია იმერხევის ლივაში არსებული ნაჰიეს სოფლების რაოდენობასა და მათზე შეწერილ გადასახადებზე. უცნობია თუ რა სახის გადასახადებზეა საუბარი. პირდაპირ ჩამოთვლილია თითოეულ სოფელზე შეწერილი გადასახადების ოდენობა, ჩვენ არ ვიცით თუ რაზეა ეს გადასახადები შეწერილი, აქ პირდაპირ საუბარია საერთო გადასახადებზე და არა რომელიმე სახეობის გადასახადზე. აქვე ჩამოთვლილია 23 სოფელი მათზე შეწერილი გადასახადებით. არ ვიცით, თუ რა სახის გადასახადებზეა საუბარი. ამ გადასახადთა საერთო რაოდენობაა 125862 ახჩა.

შემდეგ საუბარია შავშეთის ლივაში შემავალ ნაჰიეზე. მასში წარმოდგენილია 13 სოფელი მათზე შეწერილი გადასახადების ოდენობით. წყაროში მითითებული სოფლების სახელები აქამდე ჩვენთვის სრულიად უცნობი იყო, ამჯერადაც შავშეთის ლივაში შემავალი სოფლების გადასახადთა საერთო რაოდენობაა 67196 ახჩა.

ბოლოს, საუბარია აჰმედ ბეგის ხასებზე მაჭახლის მირლივაზე. აქვე საუბარია მიწის ჩამონაჭრებზე აღნიშნულ ლივაში. აღნიშნულია შემოსავალზე ბეით ალ მალის, მალი გაიფის, სავაკუფო მამულების, მალი მეფეკუდის, იავასა და კაჩკუნის თაობაზე მათზე ვაკუფების ხარჯის გამოკლებით და ჯამი შერიფის გადასახადის გამოკლებით. იგი შეადგენს 2000 ახჩას. აქვეა რეგისტრირებული გადასახადების რაოდენობა სამღებროებზე, შავ ღამლაზე, ბაზარზე გასაყიდ და გატანილ საქონელზე. იგი შეადგენს 2000 ახჩას. აქვეა მითითებული შემოსავალი ფოცხვერის ტყავზე. ასევე არაა დავიწყებული შემოსავლის რაოდენობა გარეულ ფრინველებზე, მათი რაოდენობაა 500. აქვე ჩამოთვლილია 19 სოფელი მათზე შეწერილი გადასახადების ოდენობით. ბოლოს შეჯამებულია მათი საერთო რაოდენობაც. იგი შეადგენს 105791 ახჩას. აქვე წარმოდგენილია შავშეთის ლივაში შემავალი შავშეთის ნაჰიეს სოფლებიც, მათი რაოდენობა სულ 9 სოფელია. აქედან ზოგიერთი სოფლის შემოსავალთან ერთად მი-

თითებულია გადასახადების წილი. აქვე მოცემულია ლივანას ლივაში შემავალი ლივანას ნაჰიეს სოფელთა სახელწოდებანიც. იგი სულ ოთხი სოფლითაა წარმოდგენილი. მათი საერთო ჯამია 150900 ახჩა, იგი შეადგენს 203229 ახჩას. ასეთია ძალიან მოკლედ ხსენებული რეგიონების არქიტექტონიკა.

უნდა აღინიშნოს, რომ დღემდე ჩვენ არ გვქონია ხსენებული რეგიონის შესახებ რაიმე ინფორმაცია. ზემოთ მოტანილი ცნობები უთუოდ მეტად საყურადღებოა აღნიშნული რეგიონის ისტორიის შესახებ. ჩანს, რომ ჩამოთვლილი ცალკეული სოფლები მათზე შეწერილი გადასახადებითა და შემოსავლებით მეტად ღირებული ძეგლია. მსგავსი ხასიათის წყარო დღემდე თითქმის არ გაგვაჩნდა, გარდა ორიოდ ნაშრომისა, რომლებიც ორიოდ ნაშრომისა, რომლებიც XIX-XX საუკუნეების მიჯნაზე გამოქვეყნდა.¹ ამდენად, აღნიშნული წყაროს მონაცემთა შემოტანა ჩვენს სამეცნიერო მიმოქცევაში უთუოდ დიდი შენაძენია ქართული ისტორიოგრაფიისათვის.

ჩვენს მიერ მოძიებული და გამოსაქვეყნებლად წარმოდგენილი წყარო ბევრ საინტერესო საკითხს მოგვს უუქს. წინამდებარე პუბლიკაციაში წარმოდგენილია რამდენიმე ათეული სოფლის სახელწოდება; მათზე შეწერილი გადასახადების რაოდენობა და სხვა მონაცემები. წყაროში ნათლადაა ნაჩვენები ოსმალური ფეოდალიზმისათვის დამახასიათებელი ფეოდალური ინსტიტუტები. სამწუხაროა, რომ ჯერ-ჯერობით თურქეთის არქივებში აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით სხვა მასალას ჯერჯერობით ვერ მივაკვლიეთ, თუმცა მომავალში საკვებით შესაძლებელია ახალი მასალების მოძიება.

¹ ზ. ჭიჭინაძე. ევფრატისა და იმერხევის გათათრება. თამარ მეფე და ევფრატის ტაძარი. ივერია. №129. 1895 წ. 13 ივნისი. სამაჰმადიანო საქართველო შავშეთ-იმერხევი. სახალხო საქმე. №3. 1918 წ. 4 მარტი.

შავშეთის ლიეა

მეჰმედ ბეგის ხასები ხსენებულ მირლივაში

მიწის ნაკვეთი ხსენებულ ლიეაში

შემოსავალი ბეით ალ მაღისა თუ ის 10000-ზე ნაკლებია და მაღი გაიფის, მაღი ვაკუფის მფლობელია, მაღი მეფეკუდის, იავასა და კაჩკუნის თაობაზე ხსენებულ ლიეაში. ვაკუფის გარდა ჯამი შერიფის ნაკვეთებისა და იმერხევის მირლივას ხასები. 10000

შემოსავალი ლომებისა ხსენებულ ლიეაში 2000

ასა ჰაფირისა და ბალაბანისა ხსენებულ ლიეაში ვაკუფების გამოკლებით 3000.

შემოსავალი სასაკლავოსი სათლეთის ციხის რაბათში. წელიწადში 35000.

შემოსავალი საქონლის შეფასებითი ღირებულებისა შავ ღამდაზე, ბაზრის ბაჟზე და ქილის ბაჟზე ხსენებულ რაბათში

შემოსავალი შამი ხანეზე, შირა ხანეზე, სამღებროებზე ხსენებულ რაბათში 6000

საერთო ჯამი 60000.

ჯაბლითის ციხის რაბათის ნახევარი შემოსავალი 23329.

სოფელი მურულილი ახლოსაა სათესველ ღაკლასლანთან, ექვემდებარება ხსენებულს.

შემოსავალი 16987

სოფელი მალუდრა ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4225

სოფელი სამხილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 14985

სოფელი მახარლია ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5357

სოფელი ბარლითი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2000

სოფელი თალიბანი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2943

სოფელი ასსუსა ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 6643

სოფელი ფირ აღილეითი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3275

სოფელი გელია ბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 7375

სოფელი ვაფკა ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4214

სოფელი დვაბირლისი ახლოსაა დერ აქსილთან, გუსლილთან და ჰარბუნ-ლოსთან, ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 25593

სოფელი გურხანილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4932

სოფელი შეიხთუბანი ახლოსაა სათესველ ურბვალთან ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 8000

لوات شهادت
حاجه خانم محمد يك مهر لوات م
المقاطعت در لوات مزبور
مصرفات بيت العا م اون بيكدين اقل و مال شامي و مال موقوف و مال موقوف
و عوه و قاجون در لوات م غير از اوقاع حاجي ميرفت مطلق يا و و حاجات
مهر لوات اميرخو
عادت ۱۰۰۰۰

مصول لومت قدیمه در لوات ۲۰۰۰
اسات حافر و بالابان از واجج در لوات غیر از اوقات م ۴۰۰۰
مصول بویه خانه در رباط قلعه ث ماتلیت فی سنه ۳۵۰۰
مصول احسان و احتاربه و تمغاش سیه و باج بازار باج کیم در رباط م ۱۵۰۰۰
مصول جمع خانه و غیره خانه و بویه خانه در رباط م ۵۰۰۰
یکون ۱۰۰۰۰

ناحیه شوشاد در لوات م
 تصرف ریاض قلعه و جابلجیت حصیل ۲۳۳۲۹
 قریه مزبور حصیل ۱۶۹۸۷ مع مزرعه عاقلان تاین م حصیل
 قریه عاقلداره تاین مزبور حصیل ۱۲۲۵
 قریه صاحب تاین م حصیل ۱۶۹۸۵
 قریه ماحارلیه تاین م حصیل ۵۳۵۷
 قریه پاکت تاین م حصیل ۲۰۰۰
 قریه طالعباک تاین م حصیل ۲۳۹۲۲
 قریه اسفوسه تاین م حصیل ۲۶۶۲
 قریه پیر اخیلت تاین م حصیل ۲۲۷۵
 قریه کلپاییل تاین م حصیل ۲۳۷۵
 قریه وایقه تاین م حصیل ۱۲۱۶
 قریه دواپیرلر مع درکسید و کوسلیک و حاریونقلی تاین مزبور حصیل ۲۵۵۹۲
 قریه کورخانلیک تاین م حصیل ۱۹۳۲
 قریه صیخ توپان مع مزرعه اوربوان تاین م حصیل ۸۰۰۰
 قریه کوچک تاین م حصیل ۲۳۰۰۰

قرية صلاحيه تايين م حصيد ٤٢٠٢
 قرية صبح تويان سفلا تايين م حصيد ٨٩٩٩
 قرية ذويريل تايين مزبور حصيد ١٥٥٢٠
 قرية عاويل من مزرعه ت دافلقن تايين م حصيد ٩٩٨٢
 قرية صكول تايين م حصيد ٢٢٠٠٠
 قرية سراكول تايين م حصيد ٢١٢٢٨
 قرية خوارمقي من مزرعه ت قره وان تايين م حصيد ١٢٠٠٠
 قرية ساقيه تايين م حصيد ٥٢٠٠
 قرية مودويان تايين م حصيد ٦٤٠٠
 قرية امقيامور تايين م حصيد ٨٥٠٠
 قرية صكيك تايين م حصيد ٢ ٨٤٢
 قرية راجيه تايين م حصيد ٢٩٥٧
 قرية صبح تويان كوچك تايين م حصيد ٢٨٥٦
 قرية موقيه تايين م حصيد ٢٩٢٨٢
 قرية جلبوت تايين م حصيد ٥٨٢٩
 قرية سيدويان تايين م حصيد ٩٢٢٤
 قرية غورميك تايين م حصيد ٩٢٩١
 قرية كاهريك من مزرعه ت قصر ايدواك سيمان تايين م حصيد ٨٤٥٤
 قرية مارباروز تايين م حصيد ٩٢٥٧
 قرية مورتوك تايين م حصيد ٣٣٥٨
 قرية درابر من مزرعه ت ابقان كه ار تايين مزبور و قويلوك و و يراسخو تايين م
 حصيد ٤٣٩١

يكون ٢٩٧٢٠

ناحيه ت ايمرخو در لوات ايمرخو

قرية سخالسهر تايين م حصيد ٨٢٠٠
 قرية صرام تايين م حصيد ٨٠٥٥
 يكون ١٦٢٥٥
 قرية ساسفاد من مزرعه تايين اردنوج حصيد ٢٠٠٠٠

قرية ابارك من مزرعه ت اردنوج حصيد ١٥٠٠٠ حصيد حه ١٢٠٠٠
 يكون ٢٢٠٠٠

سيمان ٥٠٥٨٥٧

تيمار علي ولد عيدن

قرية بايا تلجمرتايين م حصيد ٥٩٩٩

იმერხევის ლივა

მაჰმუდ ბეგის ხასები ხსენებულ მირლივაში

მიწის ნაკვეთები ხსენებულ ლივაში

შემოსავალი ბეით აღ მაღის, მაღი გაიფის, მაღი მეფეჟუფის ვაკუფების მფლობელის, მაღი მეფეჟუდის, იავა და კაჩკუნისა ხსენებულ ლივაში, ვაკუფების ნაკვეთების გამოკლებით 5000

შემოსავალი სამღებროებზე წელიწადში 2400

შემოსავალი საქონლის შეფასებით ღირებულებაზე, შავ დამლაზე, ბაზარზე გასატან საქონლის ბაჟზე და ქერის ბაჟზე 2500

შემოსავალი ფოცხვერის ტყავზე ხსენებულ ლივაში 1000

შემოსავალი ასამ ხაგზე, ბალაბანზე და ანჯაზე ხსენებულ ლივაში 1000

ჯამი 12000

იმერხევის ნაჰიე ხსენებულ ლივაში

სოფელი კალებარი ახლოსაა სათესველ დიქლუსთან და ხსენებული ციხის რაბათთან ჯამი 5000

სოფელი ჯვარსღავ ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 1500

სოფელი ავბიკილერე ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4982

სოფელი კირკლაური ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4300

სოფელი დაბჭური ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 6800

სოფელი კაბანი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 1600

სოფელი დასმინლი ახლოსაა სათესველ კარავანთან, ლაბუნილთან და დუღალთან ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5275

სოფელი ქვემო ადიე ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5100

სოფელი მარბელი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 800

სოფელი რალუს ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4582

სოფელი ბარქუნილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4766

სოფელი რაქილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 8038

სოფელი ბილე ბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 1088

სოფელი კულუ ვირზელი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2057

სოფელი ბარლუჯი ახლოსაა სათესველ კუდნასთან ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4112

სოფელი ბურავაკი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 31333

სოფელი ზილითი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3029

სოფელი აგარა ახლოსაა ზემოსთან ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2332

სოფელი სვარსკაკი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 6062

სოფელი დარბანი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 13900

სოფელი აგრაველი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 10000

სოფელი ნუკადი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5306

სოფელი მამასი ახლოსაა სათესველ აგარნიასთან და ხსენებულ სილაკსალ-თან ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2631

საერთო ჯამი 125862

შავშადის ნაპიე შავშადის ლივაში

ჩილდირის იჯმალ დავთრის დაწერილობითი აღწერის მიხედვით, აჭარაში სა-ზარდოს ნაპიეში 20000 ახჩიანი ფეხოსნების ყოფნა საჭიროა. შავშეთის ლი-ვაში მოიყარონ თავი.

სოფელი კანდია ახლოსაა სათესველ ზაკალისკავთან ექვემდებარება ხსენე-ბულს ჯამი 6000

სოფელი დიღარზნეთი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2000

სოფელი თავზილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2000

სოფელი აგარა ახლოსაა სათესველ სავბედ მაბიქთან ექვემდებარება ხსენე-ბულს ჯამი 2068

სოფელი სივასი ახლოსაა სათესველ სურსა ვარკილთან ექვემდებარება ხსენე-ბულს ჯამი 6439 წილი 2147

სოფელი კურალითი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4293 წილი 1431

სოფელი სიმლა ახლოსაა სათესველ დითვარნიესთან და რასიჰადთან ჯამი 10000

სოფელი დინეთი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 10000

სოფელი ბეზიავილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2000

სოფელი ქარლლუთი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 7000

სოფელი კიბალი ექვემდებარება ხსენებულს, ხასლეთი ახლოსაა კასულ სიმა-კარისთადთან ჯამი 14332

სოფელი ბალკამი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3248 წილი 1624

სოფელი ჩეკურ სირასპი ახლოსაა სათესველ ჩიკარ დასილაფჯიკთან ექვემდე-ბარება ხსენებულს ჯამი 5504

სოფელი კაკიალუთი ექვემდებარება ხსენებულს კიაფვა 1100

საერთო ჯამი 67196

ჯამი 20058

ექვსი ათასი ახჩა მშენებლობისთვის იხარჯება, ხსენებული მუსტაფა ფაშას უდიდებულესობით არზრუმის მშენებლობისთვის და შესაბამისად არსებული ფაქტების თაობაზე. ცნობა მივიღე ასეთი მოვლენების დროს იმერხევის სანა-ხებიდან. ხსენებული კაზას გამოსწორება აუცილებელია. დაიწერა 20 საფარს 1175 წლისა.

ლუათ აიხრუ

حاصبا بنام محمود بك مير لوات مذکور

المقاتلما در لوات مزبور

مصول بخت المال و مال غایب و مال موقوف و مال منقود و هوا و قاجتون در لوات
مذکور غیر از اوقاف که مصلحت ۵۰۰۰
مصول بیوه خانه فی سنه ۲۵۰۰
مصول احتساب مع احضار به و تمنا سیه و باج بازار و باج کله ۲۵۰۰
مصول پوست وید در لوات ۱۰۰۰
اسام عار و بالاجان و انچه در لوات مذکور ۱۰۰۰
۱۲۰۰۰
ناحیه ذایم خو در لوات ۱۰۰۰

قریه قلج بار مع مزرعه دکلو و رباط قلج مزبوره حصیل ۵۰۰۰
قریه جوارسانو تابع ۱۵۰۰ حصیل
قریه اویه بلره تابع ۱۹۸۲ حصیل
قریه قرقلاور تابع ۱۲۰۰ حصیل
قریه طیحور نام دیگر حصیل ۱۸۰۰
قریه قبان تابع ۱۶۰۰ مزبور حصیل
قریه داسمیل مع مزرعه د قره وان و لبونیه و حولا تابع ۵۲۷۵ حصیل
قریه اطیه و سفلا تابع ۵۱۰۰ حصیل
قریه مریمک تابع ۸۰۰ حصیل
قریه زلوس تابع ۱۵۸۲ حصیل
قریه بارکونک تابع ۱۷۶۶ حصیل
قریه راکیک تابع ۸۰۲۶ حصیل
قریه بلهیل تابع ۱۰۸۵ حصیل
قریه قولو و رزیل تابع مزبور حصیل ۲۰۵۷
قریه بارلوج مع مزرعه د قودنر تابع ۱۱۱۲ حصیل
قریه یزیره وای تابع ۳۱۳۳ حصیل
قریه زیلیت تابع ۲۰۲۹ حصیل
قریه اکاره مع علما تابع مزبور حصیل ۲۳۲۲

მაჭახლის ლივა

აჰმედ ბეგის ხასები ხსენებულ მირლივაში

მუკატაა / ნაკვეთები /10 ხსენებულ ლივაში

შემოსავალი ბეით აღ მალისა, რომელიც 10000-ზე ნაკლებია, მალი გაიფისა, მალი მეფკუფისა, მალი მეფკუდისა და იავასა და კაჩკუნისა ხსენებულ ლივაში, ვაკუფების ხარჯის გამოკლებით და ჯამი შერიფის გადასახადის გამოკლებით 2000

შემოსავალი სამღებროებიდან, შავ დამლაზე, ბაზარზე გასაყიდად გატანილი საქონლისა და ლიალის ბაჟისა ხსენებულ ლივაში 2000

შემოსავალი ფოცხვერის ტყავზე ხსენებულ ლივაში

ჰასან ჰაკირისა და ბალაბანზე და ალიმაჯზე ალვარე სამგანიეს ვაკუფზე 500
საერთო ჯამი 5100

მაჭახლის ნაჰიე ხსენებულ ლივაში

სოფელი აკდამი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5500

სოფელი სამედ ბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 6600

სოფელი დირლუსი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 6690

სოფელი ზირფაქი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4500

სოფელი აბრადი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2993

სოფელი აღუდბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 10000

სოფელი ჰუქუბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4500

სოფელი აგარბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3000

სოფელი ბადკუბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 1000

სოფელი აღარნასე ლუმირეთი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 10000

სოფელი გვაკსამილი ახლოსა სათესველ ბიკასლურთან და აგრამთან ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3280

სოფელი აგარა ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5550

სოფელი სემიდბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 11000

სოფელი კვარა ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4389

სოფელი ჰაჯლისირი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3000

სოფელი მილქული ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5500

სოფელი ავჯინილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 8895

სოფელი მალისი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3400

ჯამი 105791

შავშეთის ნაჰიე შავშეთის ლივაში

სოფელი თბილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 29660

სოფელი ოგრე ბექილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 2500

სოფელი სულლისი ახლოსა სათესველ სურბია ვარკილთან ექვემდებარება

ხსენებულს ჯამი 6439, წილი 4293

სოფელი კურალითი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 4293, წილი 2862

სოფელი ზემო შეიხთუბანი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 18000

სოფელი შიჰარიზ ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5000

სოფელი მუბარეთი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 7000

სოფელი აგრანა ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3248, წილი 1624

სოფელი დაკამი ავკილი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 5500
76438

ლივანას ნაჰიე ლივანას ლივიაში

ჩიფთი აჰმედისას სოფლიდან ექვემდებარება ხსენებულს 8000

სოფელი გვარა სიჰანი ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 9000

სოფელი არლუნი სეფერ ბეგის კაზადან ჯამი 2000

სოფელი კარინდათური ახლოსაა სათესველ აბრამთან ექვემდებარება ხსენებულს ჯამი 3000

ჯამი 150900

საერთო ჯამი 203229

ლოა მაგილ

حاصل پنجم احمد بك مير لواء م

المقاطعات در لواء مذکور

مصول بيت المال عولم كه اون بيگدن اقل العد و مال غايبه و مال موقوف و
مال موقوف و بجا و قاجون در لواء مزبوره غير از اوقاف جامع شريف مقطن
پاسا ۲۰۰۰

مصول بويه خانه و تحفاد سياه و باج بازار و باج لبال در لواء مذکور
۲۰۰۰

مصول پوست و عسل در لواء ۲۰۰
اسلام حاکم و پالکيان در اوقاف ۱۱ دوره - موايد اوقاف م ۵۰۰
ناحيه ماچيل در لواء م ۵۱۰۰

قریه اکدم تاين م حصيل ۵۵۰۰

قریه محمد بېك تاين م حصيل ۶۶۰۰

قریه دمرلور تاين م حصيل ۶۶۹۰

قریه ذنداك تاين م حصيل ۴۵۰۰

قریه ابراد تاين م حصيل ۲۹۹۳

قریه خفونبيل تاين م حصيل ۱۰۰۰۰

قریه حكوييل تاين م حصيل ۴۵۰۰

قریه اكاريك تاين م حصيل ۲۰۰۰

قریه باد قويل تاين م حصيل ۱۰۰۰

قریه اداره غوميرت تاين م حصيل ۱۰۰۰۰

قریه كواقساميل مع مزرعه بيفاسنورى و اكرا م تاين م حصيل ۳۲۸۰

قریه اكاره تاين م حصيل ۵۵۵۰

قریه بيقاكيل تاين م حصيل ۵۰۹۶

قریه سميدك تاين م حصيل ۱۱۰۰۰

قریه قواره تاين م حصيل ۴۳۸۹

قریه با جيلسير تاين م حصيل ۲۰۰۰

ქრე მელკოლ ტაბი მ ხელ 5000

ქრე აოხელ ტაბი მ ხელ 8890

ქრე მლხრ ტაბი მ ხელ 2600

მკონ 105791

ნახე გოგად დო ლოად გოგად

ქრე მხელ ტაბი მ ხელ 29770

ქრე აოკო ბიკილ ტაბი მ ხელ 2500

ქრე მლოხ მ მზრე დო მორია ვარქილ ტაბი მ ხელ 2629 ხე 6293

ქრე ზორალთ ტაბი მ ხელ 6293 ხე 6272

ქრე გიგონი ღლია ტაბი მ ხელ 18000
ქრე მჭარეზ ტაბი მ ხელ 18000

ქრე მიატ ტაბი მ ხელ 7000
ქრე აგრანე ტაბი მ ხელ 2228 ხე 1726

ქრე მლაი მ ვიქილ ტაბი მ ხელ 5500

მკონ 71628

ნახე ლოანე დო ლოად ლოანე

ქრე მნ ქრე დახხე ტაბი მ ხელ 8000

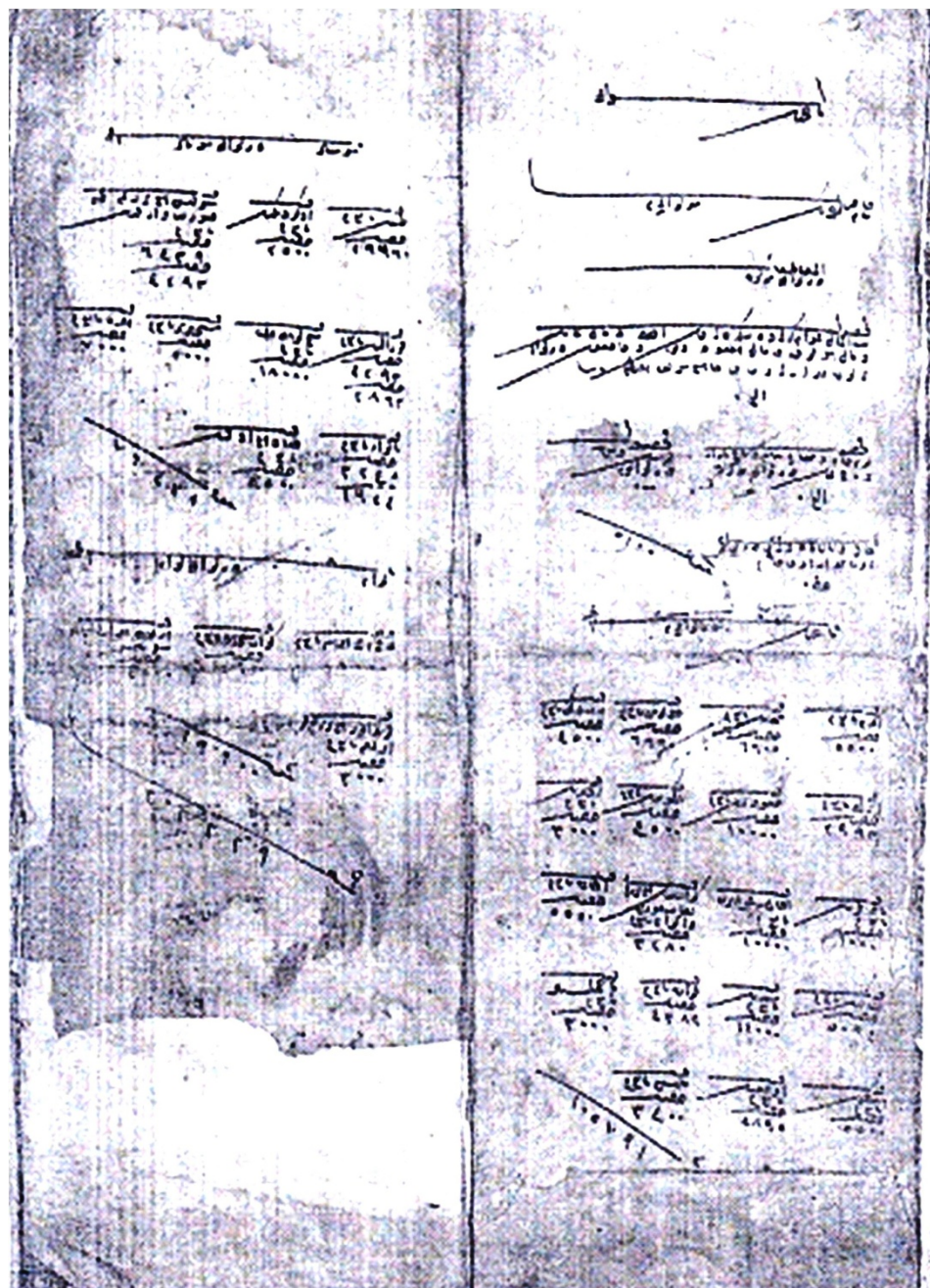
ქრე კოარე მფან ტაბი მ ხელ 9000

ქრე აოფონ გერაზ ქრე დო მტრ ბიკილ ხელ 2000

ქრე ჭრნაო დო მ მზრე აბრამ ტაბი მ ხელ 2000

მკონ 150900

გეგან 202229

შენიშვნები:

1. ლივა – იგივეა, რაც სანჯაყი.
2. ხასები – სახელმწიფო მიწების კატეგორია, რომელიც სამხედრო ან ადმინისტრაციული სამსახურის პირობით ეძლეოდათ სულთნის საგვარეულო წევრებს /ხასი სელათინ/, სულთანს/ ხასი ჰუმაიუნ/, სულთნის საგვარეულოს ქალებს მზითვად და სარჩენად /ბაშმაქლიქ/.
3. ბეით ალ მალი – ბეით სახლი, მალი ქონება, ე.ი. სიმდიდრის სახლი; ხაზინა ბეით ალ მალი ეწოდებოდა უმემკვიდრეოდ გარდაცვლილთა და საერთოდ უპატრონოდ დარჩენილი ქონების შემნახველ დაწესებულებას. იხ. **ს. ჯიქია**. XVIII ს-ის თურქული დოკუმენტი ოქროს ციხის შესახებ. *თსუ შრომები*. ტ. 91. აღმოსავლეთმცოდნეობის სერია. თბ. 1960, გვ. 176.
4. მალი გაიფ – სიტყვა-სიტყვით ნიშნავს დაკარგულ საქონელს, ჩამოწერილ თანხას, იგი საფინანსო უწყების მიერ ხშირად იხმარებოდა დოკუმენტების შედგენისას და გარკვეული თანხის უქონლობის, დანაკლისის გამომხატველი ტერმინი იყო.
5. მირ ლივა – სანჯაყის/ლივას/ ბეგი, ერთთულიანი ფაშას სამხედრო წოდება.
6. რაბათი – ციხის გამაგრებული ნაწილი. იგი მნიშვნელოვან როლს ასრულებდა თავდაცვითი საქმიანობის დროს. რაბათში იყო კონცენტრირებული ძირითადი ძალები, რაბათის არსებობა რომელიმე ციხეში აუცილებელი იყო მისი თავდაცვისუნარიანობისთვის.
7. შამი ხანე – თავლის სანთლის დამამზადებელი სახლი. ადგილი, სადაც ხდებოდა თავლის სანთლის წარმოება.
8. შირა ხანე – ადგილი, სადაც მზადდებოდა ტკბილეული. სახლი, სადაც აწარმოებდნენ ყოველგვარ ტკბილეულს.
9. 1175 წლის 20 საფარი – 20 სექტემბერი 1761 წლისა.
10. მუკატაა – მიწის ნაკვეთი, რომლის შემოსავალი სახელმწიფოს მიერ ფისკალური მიზნით გარკვეული დროით იჯარის წესით გაიცემოდა სამხედრო და სამოხელეო თანამდებობის პირზე. მუკატაას მფლობელს სახელმწიფოს მიერ ბოძებული სათანადო დოკუმენტების საფუძველზე ევალებოდა გადასახადის აკრეფა და გარკვეული წილის სახელმწიფოსთვის ჩაბარება.

Nodar Shengelia

**SEVERAL DOCUMENTS ABOUT SHAVSHETI, IMERKHEVI
AND MACHAKHELA LIVAS**

Summary

The documents are kept at Ankara Tapu and Kadaster Archive, №324. Defter regarding the villages of Shavsheti, Imerkhevi and Machakhela is interesting in terms of the socio-economic history of the region. The sources reflect the names of some unknown villages and the taxes they were imposed. They also provide the terms used in the Ottoman Empire during Feudalism.